

Lessuggesties voor VO klas 1 en 2

Op maandag 23 januari 2023 is het Internationale Dag van het Handschrift. Dat is ook de start van de Nationale Week van het Handschrift van 23-27 januari 2023. Deze lesbrief geeft suggesties rond het motto 'Schrijven met de hand in 2040'. Iedereen kan en mag deze lessuggesties naar eigen inzicht inzetten.

Kinderen van nu en leren schrijven, is dat nog wel van deze tijd?

Toelichting voor docenten

Deze lesbrief geeft een aantal suggesties rond het motto 'Waarom nog schrijven met de hand in 2040?'

Deze vraag stellen docenten vaak aan ons als handschriftexperts.

Waarom al die moeite doen om te leren schrijven als ze later alleen maar een toetsenbord gebruiken?

Docenten van het VO twifelen vaak aan het nut van schrijven met de hand, de leerlingen doen het weinig en zowel docenten als leerlingen hebben er last van dat de handschriften vaak onleesbaar zijn.

Dat is vaak de praktijk van alle dag op het primair en voortgezet onderwijs: het handschrift van de digital natives, kinderen geboren in het digitale tijdperk, 'verloedert' terwijl de schermtijd met het toenemen van de leeftijd exponentieel stijgt.

Waarom is dan toch schrijven met de hand een belangrijke vaardigheid voor leerlingen op het VO, maar ook voor studenten op het MBO, HBO en universiteit?

Het artikel 'Leesbaar en vloeiend schrijven met de hand blijft belangrijk' bevat achtergrondinformatie voor deze lesbrief. Deze lesbrief bevat meerdere opdrachten: maak je keuze of besteed aandacht aan dit onderwerp in meerdere lessen.

Opdracht voor de leerlingen (5 minuten):

- Schrijf op welke taken je uitvoert op de computer en welke je met de hand schrijft
- Bespreek de uitkomsten met de leerlingen

Schrijven met de computer	Schrijven met de hand

Opdracht (10 minuten):

Digitale middelen horen bij 2023, maar ook schrijven met de hand is 'eigentijds'.

Lees de volgende [blog van SchrijvenNL](#) en vul het schema aan.

Schrijven met de computer	Schrijven met de hand
Info uit de blog	Info uit de blog

Opdracht (10 minuten):

- Zoek op internet naar meer artikelen / informatie over dit onderwerp en plaats de boodschap (met auteur en jaartal) in het schema onder de juiste kolom. Gebruik de trefwoorden: schrijven - typen. Je vindt dan bijvoorbeeld:
 - [schrijven-typen-is-er-beter](#)
 - [typen-schrijven-typecursus-lezen](#)
 - [schrijven-werkt-beter-dan-typen](#)
 - [feit-of-fictie-schrijven-is-beter-dan-typen](#)

Schrijven met de computer	Schrijven met de hand
Info uit de blog	Info uit de blog
Info via internet (auteur, jaartal)	Info via internet (auteur, jaartal)

Er is de afgelopen jaren veel internationaal onderzoek gedaan naar het effect van schrijven met de hand en typen op het brein. We zijn het er in de wereld over eens dat schrijven met de hand de geheugenfunctie van het brein intensiever ondersteunt dan het typen.

Hebben de leerlingen de reden van dit verschil ook gevonden bij de opdrachten?

Het verschil is te verklaren vanuit de 'embodiment-theorie': learning-by-doing oftewel leren-door-te-doen.

Ga in gesprek met de leerlingen:

- Of zij deze ervaring herkennen?
- Bespreek bijvoorbeeld hoe je een constructietekening leest (lego, Ikea-kast), hoe de natuurkunde leraar een natuurkundig begrip uitlegt of bespreek, wat de beste manier is om een wiskunde proefwerk te leren.

Leren door te doen, dus.

Daarom hebben we deze opdracht toegevoegd om zelf ervaring op te doen.

Opdracht (15 minuten):

- Maak duo's, de ene leerling mag alleen typen, de andere leerling mag alleen schrijven op papier.
- Projecteer deze samenvatting van een artikel van Ihara et al.(2021) op het digibord en onderstreep 10-20 woorden. De leerlingen lezen het stuk. De een typt de 10-20 woorden, de ander schrijft de 10-20 woorden. Geef meteen daarna een dictee en bespreek de uitkomsten.
- Je kunt dit experimentje ook doen met bijvoorbeeld Engelse woordjes die ze voor een toets moeten leren. Dat zal hen nog beter motiveren.

Abstract (Ihara et al., 2021)

The growing implementation of digital education comes with an increased need to understand the impact of digital tools on learning. Previous behavioral studies have shown that handwriting on paper is more effective for learning than typing on a keyboard. However, the impact of writing with a digital pen on a tablet remains to be clarified. In the present study, we compared learning by handwriting with an ink pen on paper, handwriting with a digital pen on a tablet, and typing on a keyboard. Behavioral and electroencephalographic indices were measured immediately after learning with each writing tool. The moods of the subjects during the training were also assessed. The participants were divided according to their use of digital pen in their everyday lives, allowing us to take into account the effect of the familiarity with the digital pen on the learning process (familiar group vs. unfamiliar group). We performed an EEG experiment applying a repetition priming paradigm. In each trial, a learned foreign language word (prime word) and a mother tongue word (target word) were consecutively presented. The target word was either semantically identical to the prime word (repetitive condition) or different (non-repetitive condition). We assumed that a larger priming effect on N400 reflects larger learning progress. The familiar group showed a greater N400 priming effect for words learned with the digital or ink pen than those learned with the keyboard. The unfamiliar group showed the greater N400 priming effect for words learned with the ink pen compared with words learned by typing. In addition, positive mood during learning was significantly higher during handwriting than during typing, regardless of the groups. On the other hand, the behavioral indices were not influenced by the writing tool. These results suggest that the movements involved in handwriting allow a greater memorization of new words. The advantage of handwriting over typing might also be caused by a more positive mood during learning. Finally, our results show that handwriting with a digital pen and tablet can increase the ability to learn compared with keyboard typing once the individuals are accustomed to it.

Een vlot en leesbaar handschrift is belangrijk. En dat moet zonder pijn of vermoeidheid in de hand en arm gebeuren. De leesbaarheid van het handschrift wordt met name bepaald door de herkenbaarheid van de letters, vaak zijn slechts 5-8 slecht leesbaar. Het heeft dus zin om deze letters te verbeteren.

Opdracht (10 minuten):

- Bekijk de geschreven woorden uit het schema en de dicteewoorden. Maak een lijst van slecht leesbare letters.
- Ook de letters die als hoofdletter binnen een woord geschreven worden komen op deze lijst.
- De leerlingen gaan met twee letters aan de slag. Laat ze werken in duo's en elkaar tips geven over hoe de letters wel leesbaar zijn.
- Natuurlijk geven ze elkaar ook TOPS!
- Als de letters goed gaan, is het van belang dat de leerlingen deze letters gedurende de week herhaaldelijk oefenen: maak een memo in de agenda, en spreek af dat ze bij ieder vak huiswerk eerst even 5 minuten de twee letters op de juiste manier herhalen.
- Bovendien checken ze – samen met hun duo partner- hun geschreven werk steeds op deze letters.
- Focus de volgende week op andere letters. Natuurlijk blijven de opnieuw-geleerde letters goed leesbaar! Binnen één maand is het handschrift sterk verbeterd en zullen ook pijn- of vermoeidheidsklachten afnemen door het herhaaldelijk oefenen.

Nog een leertip!

- De Cornell methode: [zo-maak-je-effectief-aantekeningen/](#)

Anneloes Overvelde, januari 2023

Namens het Platform Handschriftontwikkeling.

Voor vragen en reacties, mail naar schrijvennl@gmail.com

Ingezonden werkstukken maken kans op een leuke prijs!
platformhandschriftontw@outlook.com

